

MÜZİK ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARDA PİYANO İLE EŞLİKLEME BECERİLERİ ÜZERİNE SİSTEMATİK DERLEME ÇALIŞMASI

Gökhan ÖZDEMİR*

Özet

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda, müzik öğretmeni adaylarına eşlik yapabilme becerileri kazandırmaya yönelik dersler, eşlikte kullanacakları temel çalgı olan ve sekiz dönem boyunca devam eden piyano derslerinin yanı sıra üçüncü dönemden itibaren başlayan ve dört dönem boyunca süren armoni –kontrpuan-eşlik dersi ile başlamaktadır. Daha sonra dördüncü dönemde okutulan elektronik org eğitimi ve beşinci yarıyılıda eşlik çalma dersleri ile de pekiştirilmektedir. Ancak ilgili araştırmalarda da sıkça belirtildiği gibi öğrencilerin piyano dersi ile ilgili çalışmaları gerek lisans öğretim programı içeriği gerekse öğretim elemanlarının farklı şekilde yönlendirmesi sonucunda eşlik çalmayla ilgili çalışmalardan farklı bir boyutta yürütülmektedir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Müzik öğretmenliği Lisans Öğretim Programında eşlik çalabilme becerisini kazandırmaya yönelik hedeflere ulaşmakta çeşitli güçlükler yaşandığı tespit edilmiştir. Bu güçlüklerin, gerek ders içerikleri gerekse derslerin uygulanma biçimleri nedeniyle ortaya çıkması, tüm bu çalışmaların genel değerlendirilmesi ve ana temalarına vurgu yapan böyle bir çalışmanın yapılmasının gerekliliğini oluşturmuştur. Bu bağlamda araştırmanın amacı, eşlik yapabilme becerisi ile ilgili derslerin işleyişindeki aksaklıkların ve nedenlerinin sistematik derleme metodu ile ortaya konması ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesidir. Araştırma kapsamında “müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano ile eşlikleme becerilerinin kazandırılmasında karşılaşılan problemler nelerdir?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu problemleri tespit edebilmek için ilgili yayınlar sistematik derleme metoduna uygun olarak irdelenmiş ve tespit edilen sorunlar sınıflandırılıp analiz edilerek çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Piyano, Eşlik Yapma, Piyano ile Eşlik Yapma, Eşlik Çalma Becerisi.

SYSTEMATIC COMPILATION RESEARCH ABOUT ACCOMPANIMENT SKILLS WITH PIANO IN MUSIC TEACHER TRAINING INSTITUTIONS

Abstract

Lessons are given to gain the ability to accompany in music teacher training institutions start with piano continuing for eight semesters that is a main instrument in accompany. Also there are harmony – counterpoint – accompaniment lessons continuing for four semesters. It is also reinforced by electronic org education in the fourth semester and accompaniment lessons in the fifth semester. However, as mentioned frequently in the related researches, the studies about the students' piano lessons are carried out on a different scale from the works related to the accompaniment play as a result of the instructional contents of the undergraduate curriculum. It has been determined that there are various difficulties in achieving the goals of giving the ability to play accompaniment in the music teacher education program. These difficulties arise because of the content of the course and the way in which the lessons are applied, the general evaluation of all these studies and the necessity of such an emphasis on the main themes. In this context, the aim of the research is to reveal the causes and causes of the failure of the courses related to the ability to companion by systematic compilation method and to suggest solutions for these problems. Within the scope of the research, what are the problems encountered in acquiring the ability to accompany the piano with the institutions that produce music education? The answer was searched. In order to identify these problems, related publications are examined in accordance with the systematic compilation method and problems identified are presented and analyzed and solution proposals are presented.

Keywords: Music Education, Piano, Accompaniment, Accompaniment With The Piano, Accompanying Ability

*Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, BURDUR.
e-posta:gozdemir@mehmetakif.edu.tr

1. GİRİŞ

Müzik öğretmeni, verdiği eğitimle, öğrencilerin müziği algılayışlarında ve müzikal seçimlerinde değişim ve gelişim yaratma imkânına sahiptir. Bu imkânı kullanmak için müzik öğretmenin öğretim yöntemlerini yetkin bir biçimde kullanması gerektiği düşünülmektedir. Öğrencilerin müzikal duyumlarının geliştirilmesinde kullanılacak önemli malzemeden biri çoksesli müziktir (Piji Küçük, 2007: 114).

Müzikte çokseslilik uygulamaları öğrencilerin derse karşı motivasyonunu artırmakla birlikte önemli bir kulak eğitimi aracıdır. Müzik öğretmenlerinin sınıfta yapabileceği en kolay çokseslilik uygulaması, eğitim müziği dağarından örnekler seslendirirken piyano ile ve piyano olmayan dersliklerde elektronik org ile yapacağı çoksesli eşliklerdir. “Kulaktan şarkı öğretimi sırasında şarkıyı eşlikle öğretmek, öğrencilerin kulakları çok sesliliğe alıştırlabilir. Bu noktada piyano, eğitimde öncelikle bir eşlik çalgısı olarak kullanılmak durumundadır”. (Batıbay B. ve Aydınöğlü O., 2006: 3). Eşlik yapma çalışmaları öncelikle piyano derslerinde başlamaktadır. Bu derslerde asıl hedef öğrencilere işlevsel piyano becerileri kazandırmaktır. “İşlevsel piyano becerileri, müzik öğretmenlerinin piyanoyu kendi müzik sınıflarında daha etkin bir eğitim aracı olarak kullanabilmelerini sağlayan pratik piyano çalma becerileridir. Bu beceriler, verilen bir ezgiye eşlik yapabilme, deşifre çalabilme, transpoze edebilme, çokseslendirme yapabilme, kadans çalabilme, analiz edebilme, doğaçlama yapabilme, birlikte çalma ve koro ve orkestra eserlerinin partilerini piyanoda çalabilme vb. becerilerdir” (Tecimer Kasap, 2006: 149).

Piyano eğitimi; bireyin piyano yolu ile müzik - insan buluşmasını sağlayan, kişiye kendini tanıma fırsatı yaratan, insanın duygularını ifade edebilmesinde çalgı -insan bütünleşmesine kaynaklık eden, sonuç olarak toplumsal bir varlık olan insanın yaşamda yerini almasını sağlayan müzik eğitiminin en önemli boyutlarından biridir (Görsev, 2006: 31). Belli bir düzeyde piyano çalma becerisi kazanılmadan eşlik yapılamayacağından dolayı, “eşlik yapabilme” becerisine doğrudan etkisi olan ders “Piyano Eğitimi” dersidir. Bu yönüyle piyano eğitimi, eşlik yapmanın temel yapıtaşlarından birisi olarak görülmektedir (Kardeş, 2013: 15). Bunun yanı sıra eşlik yapabilme becerisi sadece piyano eğitimiyle kazanılacak bir davranış değildir. Aynı zamanda yeterli armoni ve form bilgisi de gerektirmektedir. Müzik öğretmenleri eşlik edecekleri eserin yazılı bir eşlik partisi olmadığı durumlarda gerekirse deşifre olarak eşlik yapabilmelidir.

Okul müzik eğitiminde yer alan şarkılar ezgi, armoni, form ve öteki müzikal öğeleri açısından farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar müzik öğretmenin her eseri, ezgi, armoni, form, ve öteki müzikal öğeler açısından inceleyebilecek, yazılı, sözlü, olarak çözümleyebilecek bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliğini ortaya koymaktadır (Bilgin, 2006: 328).

Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar olan Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında uygulan lisans öğretim programı incelendiğinde müzik öğretmeni adaylarına eşlik yapabilme becerileri kazandırmaya yönelik dersler eşlikle kullanacakları temel çalgı olan ve sekiz dönem boyunca devam eden piyano derslerinin yanı sıra üçüncü dönemde itibaren başlayan ve dört dönem boyunca süren armoni –kontrpuan-eşlik dersi ile başlamaktadır. Daha sonra dördüncü dönemde okutulan elektronik org eğitimi ve beşinci yarıyıldaki eşlik çalma dersleri ile de pekiştirilmektedir. “Müzik öğretmeni yetiştirme programlarında, bir müzik öğretmeni adayının, meslek hayatında donanımlı bir müzik öğretmeni olması bakımından eşlik yapabilme davranışlarını kazanması büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla müzik öğretmenliği eğitiminde piyano öğretiminin bir kolu olan eşlik öğretimi, müzik öğretmeni yetiştirmede, müziğin tüm işlevlerini bir yapı içinde oluşturulmasını sağlamaktadır denebilir” (Sönmezöz, 2006: 316). Ancak ilgili araştırmalarda da sıkça belirtildiği gibi öğrencilerin piyano dersi ile ilgili çalışmaları gerek lisans öğretim programı içeriği gerekse öğretim elemanlarının farklı şekilde yönlendirmesi sonucunda eşlik çalmayla ilgili çalışmalardan farklı bir boyutta yürütülmektedir. “Öğrencilerin lisans eğitimi süresince teknik egzersiz çalmayla ve solo piyano becerilerini geliştirmeyle meşgul oldukları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte piyano ders programının teknik egzersiz ve solo piyano becerilerinin geliştirilmesine ağırlık vermesi sebebiyle, bu öğrencilerin piyanoyu öğretmenlikte etkili kullanmaya yönelik çalışmalar yapmalarına daha az zaman ayırma olasılığı vardır” (Jelen, 2013: 261).

Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında uygulanan lisans öğretim programında bulunan “Eşlik Çalma” dersi, ilköğretim okullarındaki müzik dersleri için bir köprü görevi gördüğü düşünülebilir. Armoniyi iyi bilen, asgari düzeyde piyano tekniğine sahip bir öğrenciye, doğru eşlik teknikleri gösterilip bu konuda iyi eğitim alması donanımlı öğretmen adaylarının doğmasına olanak sağlayabilir (Demirtaş, 2011: 10). Eşlik dersinin amacına ulaşabilmesi için, işlevlerini tam olarak yerine getirebilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, eşlik dersi, müzik öğretmeni adaylarının eğitimleri süresince önemle üzerinde durması gereken bir derstir. Çünkü ileriki meslek yaşantıları için, müzik alanında donanımlı ve gerekli olan müziksel yeterliğe sahip olmaları zorunluluktur (Çevik, D. B., 2011: 353).

Bir okul şarkısının eşlikle söylenmesinin önemine karşın, okul müziği repertuarında eşlikli yazılan şarkı yok denecek kadar azdır. Özellikle müzik dersinde öğretmenin kullandığı kaynak kitaplardaki tek sesli ve çoksesli

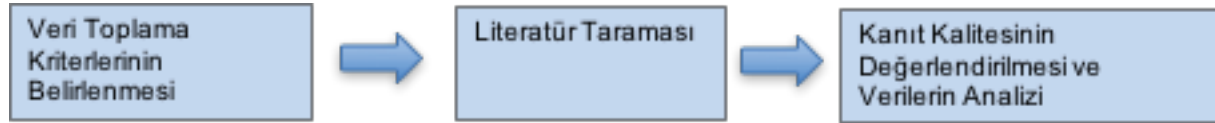
şarkıların piyano eşliği bulunmamaktadır. Yayınlanan bazı eşlikli okul şarkıları kitapları, müzik öğretmenlerinin ve müzik öğretmenliği öğrencilerinin dikkatini çekmemektedir (Piji Küçük, 2015: 222). Eşlikli şarkı söyleme geleneği eğitim müziğimizde istendik/beklenlik yönde kullanılmamaktadır. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano eğitimde sanatsal işlevi oldukça fazla olan eserler seslendirilirken ve/veya seslendirilmeye çalışılırken, mesleki müziksel alanda ve eğitim alanında kullanılacak eğitim müziği ve onun öğretilmesi için gerekli yöntem/metotlardan eşikleme veya eşlikli okul şarkılarının seslendirilmesi göz ardı edilmektedir. Verilen eşikleme dersleri piyano eğitimiyle ve müziksel işitme okuma dersleriyle iç içe, birbiriyle ilişkili ve eşgüdümsel olarak yürütülmemektedir (Dağdeviren, 2006: 311)

Ancak; bu güne kadar müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda verilen eşlik eğitiminin bu yaklaşımdan oldukça uzak bir şekilde yürütüldüğü yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur. Hatta uzun yıllar boyunca bu dersin diğer çalgılara korrepitasyon yapma şeklinde uygulandığı daha önceki ders programlarından da açıkça anlaşılmaktadır (Sönmez, 2006: 317).

Araştırmalardan da anlaşıldığı üzere Müzik öğretmenliği Lisans Öğretim Programında eşlik çalabilme becerisini kazandırmaya yönelik hedeflere ulaşmakta güçlükler yaşandığı düşünülmektedir. Bu güçlüklerin, piyano derslerinde uygulanan ders içeriklerinin solo piyanist yetiştirmeye yönelik olması, öğrencilerin okul şarkılarına eşlik edebilmenin önemini yeterince kavramaması, öğretim elemanlarının eşlik çalma becerisine yönelik derslerin arasında bağlantı kurmaması ve lisans öğretim programında gerek içerik gerekse eşlik derslerine verilen ağırlık bakımından yetersizlikler olması gibi farklı etkenler içermesi, tüm bu çalışmaların genel değerlendirmesi ve ana temalarına vurgu yapan böyle bir çalışmanın yapılmasının gerekliliğini oluşturmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu bağlamda araştırmanın amacı ilgili literatür incelenip eşlik yapabilme becerisi ile ilgili derslerin işleyişindeki aksaklıkların ve nedenlerinin sistematik derleme metodu ile ortaya konması ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesidir. Araştırma kapsamında “müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda piyano ile eşikleme becerilerinin kazandırılmasında karşılaşılan problemler nelerdir”? sorusuna yanıt aranmıştır.

Şekil 1. Araştırma deseni

2. YÖNTEM

Araştırmada Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında hedeflenen eşlik yapabilme becerisine yönelik aksaklıkların tespit edilebilmesi için “Sistematik Derleme Çalışması” yöntemi kullanılmıştır. “Sistematik derleme, alanında uzman kişiler tarafından elde edilebilir en iyi araştırma kanıtını belirlemek için benzer yöntemler ile yapılmış çok sayıda araştırmanın yapılandırılmış ve kapsamlı bir sentezidir” (Karaçam, 2013: 26). Sistematik derleme yöntemi daha çok sağlık alanında başvurulan bir yöntem olmasına karşın elde edilen verilerin güçlülüğü ve sağlıklı bir analiz imkanı sunması bakımından da bütün alanlarda sıkça kullanılmaya başlamıştır. Araştırma deseni aşağıdaki gibidir.

2.1. Veri Toplama Kriterleri

İlgili literatür taramasına dahil edilecek çalışmalar belirlenirken

- 2005-2015 yılları arasında ulusal veya uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış olması
- 2005-2015 yılları arasında herhangi bir sempozyum veya kongrede tam metin olarak yayımlanmış olması
- Çalışmanın Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında piyano ile eşlik yapabilme becerisine yönelik olması özellikleri aranmıştır.

Araştırma kapsamına lisansüstü tez yayınları dahil edilmemiştir.

2.2. Literatür Taraması

Araştırmanın bu aşamasında internet veri tabanlarında ve Google Akademik arama motorunda “eşlik ve piyano” anahtar kelimeleri ile sorgulama yapılmıştır. Elde edilen yayınların özetleri üzerinden içeriklerine bakarak

bir veri bankası oluşturulmuştur. Literatür taraması sonucunda ulaşılan çalışmaların özetleri incelenerek, beş uluslararası makale, sekiz ulusal makale ve dört ulusal bildiri olmak üzere on yedi çalışma araştırmaya dahil edilmiştir.

2.3. Kanıt Kalitesinin Değerlendirilmesi Ve Verilerin Analizi

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların tam metinlerinin değerlendirilmesi sonucunda iki ulusal makale ve bir ulusal bildiri araştırma sorusuyla aranan yanıtlara uygun olmadığı gerekçesiyle kapsam dışında bırakılmıştır. Sonuç olarak on dört çalışma değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilen çalışmalarda öncelikle ortak sorunlar tespit edilip sınıflandırılmıştır. Bu sorunlar öğretim elemanı ve öğrencilerden kaynaklanan sorunlar ve lisans öğretim programında kaynaklanan sorunlar olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Daha sonra bu başlıklara yönelik veriler yayımlanma yılına göre sıralanarak analiz edilerek karşılaşılan sorunlar irdelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmaya kapsamında derlenen çalışmalar tablo 1 de belirtilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırma sorusuna yönelik yapılan analizlerde eşlik yapabilme becerisine yönelik öğrenci ve öğretim elemanı kaynaklı ve lisans öğretim programı kaynaklı olmak üzere iki temel sorunun ortaya konduğu saptanmıştır.

3.1. Öğrenci ve Öğretim Elemanlarından Kaynaklı Sorunlar

Yayımlanan ilgili araştırmalarda öğrenci ve öğretim elemanlarından kaynaklanan sorunlara, 3 ulusal bildiride, 4 ulusal makalede ve 3 uluslararası makalede olmak üzere toplam 10 çalışmada değinilmiştir. Piji Küçük tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada öğrencilerin piyano eşliği alanındaki özyeterlik algısının beklenilen aksine orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırma da ezgiye eşlik etme, piyano tekniği ve armoni bilgisini eşlikte kullanma, piyanoda teknik yeterlik ve okul müziği yaratma alt boyutlarında da orta düzeyde bir özyeterlik algısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Özyeterlik algısının düşüklüğünün nedenleri incelendiğinde ise karşımıza çıkan ilk neden meslek seçimindeki kararsızlıktır. “Öğrencilerin bir bölümü müzik öğretmeni olmak konusunda hala kararsız, bir bölümü ise kesinlikle müzik öğretmenliği yapmak istemediğini belirtmiştir” (Batıbay ve Aydınoglu, 2006). Müzik öğretmenliği eğitimi alan öğrencilere uygulanan lisans öğretim programının içerik bakımından okul öncesi dönemden başlayıp akademisyenliğe kadar uzanan geniş bir yelpazede ders çeşitliliğine sahip olması bunun nedenlerinden birisi olarak düşünülebilir. Meslek seçiminde kararsız olan öğrencilerin de başta ilgi odağında bulunmayanlar olmak üzere derslere karşı tutumunda olumsuzluklar olması kaçınılmazdır. Bunu Batıbay ve Aydınoglu (2006), “öğrencinin derse yaklaşımının mesleki bilgi, beceri ve yeterlilik edinmek ve kendini geliştirmekten çok dersi geçmek maksadına yönelik olmasına ve dolayısıyla dersi benimseyip tam olarak motive olmak yerine minimum performansla sadece dersin gereklerini yerine getirerek dersi geçmeğe yönelik çalışmasına yol açmakta ve bu durum muhtemelen sınıfın düzeyinin de yükselmesini engellemektedir” şeklinde belirtmiştir ve çalışmalarında öğretmen görüşleriyle de bu fikri desteklemektedirler.

Öğrencilerin piyano eşliği alanında özyeterlik algısının bir diğer nedeni de eşlik alanında yeterli derece de kaynak kitapların edinilmediğidir. Beste Çevik (2011), araştırmasında öğrencilerin, derse bağlı kalmadan, ileriki mesleki yaşantılarında, büyük yer taşıyan eğitim müziği, okul müziği dağına ilişkin kaynak kitaplar edinmenin gerekliliğinden bahsettiklerini belirtmiştir.

Araştırmalarda piyano eşliği alanında yeterli düzeye ulaşamamasında eşik çalma derslerinin içerik bakımından okul şarkılarına yönelik olarak oluşturulmamasından da bahsedilmektedir. Sönmezöz (2006), müzik öğretmeni adaylarının, verilen eşlik dersinin okul müziği içeriği ile tamamen örtüşmediğini düşündüğünü ve meslek yaşamında okul ortamında eşlik yapabilme becerisini kazanma bakımından, dersi eksik ya da yetersiz bulduklarını belirtmiştir. Eşlik çalma derslerinde okul şarkılarına eşlik yazabilme ve çalabilme konularının çoğunlukla ihmal edildiği görülmektedir. Ayrıca derslerde yapılan eşlik çalışmalarında öğrenci seviyesinin gözetilmediği de belirtilmiştir. Batıbay ve Aydınoglu (2006) ideal bir eşlik dersinin içeriğinde; her hedefe uygun farklı seviyelerde örnekler bulundurulması ve verilen çalışmaların öğrencilerin seviyelerine uygun olması gerekliliğini vurgulamışlardır. Ayrıca içerik bakımından Türk ve Batı müziği örneklerinin yeterli düzeyde verilmesinin öğrencinin meslek hayatında da kullanabileceği birer materyal oluşturacağına da dikkat çekmişlerdir.

Tablo 1. Derlenen Çalışmalar

Yayımlanma Yılı	Çalışmanın Adı	Yazar Adı	Çalışmanın Türü
2005	İşlevsel Piyano Beceril erinin Müzik Öğretmenleri İçin Önemi	Belir TECİMER KASAP	Ulusal makale
2006	Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan “Eşlik (Korepetisyon)” Dersinin Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi	Dilek BATIBAY ve Ortaç AYDINOĞLU	Ulusal makale
2006	Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin Eşlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi	Feyza SÖNMEZÖZ	Ulusal Bildiri
2006	Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Piyanoda Eşlik Öğretimi	Mustafa Dağdeviren	Ulusal Bildiri
2006	Müzik Eğitiminde Kullanılan Şarkıların Müzik Öğretmenleri Tarafından Piyano İle Eşliklenmesi	Selçuk BİLGİN	Ulusal Bildiri
2007	Müzik Öğretmeni Adaylarına Yönelik Piyano İle Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi	Duygu PİJİ KÜÇÜK	Ulusal Makale
2011	İlköğretim Müzik Öğretmenlerinin Okul Şarkılarına Piyanoda Eşlik Yapabilme Konusuna İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Çalışma	Deniz Beste ÇEVİK ve Elif Güven	Ulusal Makale
2011	Müzik Öğretmeni Adaylarının Eşlik Dersine Bakış Açıkları İle Derste Zorlandıkları Konulara İlişkin Çözüm Önerileri	Deniz Beste ÇEVİK	Ulusal Makale
2013	Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Piyano Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	Birsen JELEN	Uluslararası Makale
2014	Müzik Öğretmeni Adaylarının Bakışı ile Eşlik Çalma Dersinin Değerlendirilmesi	Duygu PİJİ KÜÇÜK	Uluslararası Makale
2015	Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin Piyano Eşliği Alanındaki Öz Yeterlik Algıları	Duygu PİJİ KÜÇÜK	Uluslararası Makale
2015	Müzik Öğretmeni Adaylarının Eğitim Müziği Dağarındaki Şarkılara Piyano İle Eşlik Yapabilme Becerileri	Elmas Gün ve H. Ozan DEMİRTAŞ	Uluslararası Makale
2015	The Proposed Model Of Writing With Accompaniment Of Music Education For Students And Its Prospect In Application	İzzet YÜCETOKER	Uluslararası Makale
2015	Deşifre Eşlik Çalışımında Akor Şifrelerinin Kullanımı	Uğur Özalp ve Gökhan ÖZDEMİR	Ulusal Makale

Araştırmalarda değinilen konulardan bir diğeri de piyano ile eşlik yapabilme becerisinin kazanılabilmesi için piyano derslerinde de bu alanda çalışmalar yapılmasının gerekliliğidir. Tecimer Kasap (2005), müzik öğretmeni yetiştiren okullardaki piyano derslerinde solo piyano repertuarının yanı sıra müzik öğretmenlerinin kendi sınıflarında ihtiyaç duyacakları eşlikli halk türküleri, ulusal marşlar, okul şarkıları, pop müzik örnekleri, küçük oda müziği eserleri ve dünya müziğinden örneklerin yer aldığı bir repertuar oluşturulmasının önemini vurgulamıştır. Jelen (2013) araştırmasında, öğretim elemanlarının, piyano öğretim programında müzik öğretmenliğine yönelik işlevsel bilgi ve becerileri kazandırmaya yönelik içeriğe yeterince ağırlık verilmediği yönündeki görüşlerini belirtmiştir. Ancak YÖK” ün piyano eğitim ve öğretimi ile ilgili tanımında bahsedilen “eğitim müziği örneklerini, piyano literatürü ile okul müzik eğitiminde öğrenme-öğretme tekniklerini kapsar” ifadesine dikkat çeken Jelen, bu aksaklığın yine öğretim elemanlarından kaynaklı olduğuna dikkat çekmiştir ve daha etkili müzik öğretmenleri yetiştirmek adına, müzik öğretmeni adaylarının üniversite eğitimi sürecindeki piyano sınavlarının, içerik bakımından müzik öğretmenliğine yönelik hazırlayıcı alıştırmalar ve eserlerle yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Gün ve Demirtaş (2015), müzik öğretmeni adaylarının eğitim müziği dağarındaki şarkılara piyano ile eşlik yapabilme beceri düzeylerinin piyano dersi akademik başarı düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği

sonucuna ulaşmıştır. Piyano öğretim elemanlarının, müzik öğretmeni adaylarına meslek yaşantılarında, eğitim müziği dağarındaki şarkılara piyanoda eşlik yapabilme becerisinin gerekliliği ve önemi vurgulamasının gerekliliğini belirtmişlerdir.

Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında piyano ile eşlik yapabilme becerisi çeşitli derslerle desteklenmektedir. Ancak öğretim elemanlarının bu dersler arasında bağlantı kuracak ders içerikleri oluşturmaması ve bu dersler arasında aşamalılık gözetmemesi de araştırmalarda bahsedilen olumsuzluklardan birisidir. Dağdeviren (2006), Müzik teorisi ve işitme eğitimi derslerinde öğrencilerin eşlik yapabilmeye hazır bulunuşluluğunun artırılması için armonik yaklaşımların, analiz, akorların ve bağlantılarının, akorların derecelerinin, kadansların yapılanmalarının ve müzik formlarının dikkatli şekilde anlatılması gerekliliğini belirtmiştir. Bilgin'e göre (2006), çevreden evrene ilkesinden hareketle müzik öğretmeni adaylarının eğitimi sürecinde iç içe olduğu derslerden hareket edilerek eşlik modelleri incelenmeli ve bireysel Ses Eğitimi, Bireysel Çalgı Eğitimi, Piyano Eğitimi, Müzik Teorisi ve İşitme Eğitimi, Eşlik, Armoni-Kontrpuan ve Eşlik vb. derslerin repertuarında yer alan ve okul şarkılarına eşlik edilmesinde kullanılacak eşlik modelleri ile ilgili olarak, müzik öğretmeni adayı bilgilendirilmelidir. Piji Küçük (2014), Eşlik Çalma dersinin, bu dersin teorik kısmını destekleyen Armoni-Kontrpuan-Eşlik dersinin içeriği ile paralel verilmesinin önemini belirterek derste çalışılan repertuarın, bilinen parçaların dışında güncel, popüler okul müziği örneklerini de kapsamı gerektiğine dikkat çekmiştir. Yine Piji Küçük 2015 yılında yaptığı çalışmada da Piyano, Eşlik Çalma, Elektronik Org Eğitimi, Armoni-Kontrpuan-Eşlik gibi derslerin süre, hedef, içerik, uygulama, değerlendirme vb. boyutlarından ve bu derslerin birbiri arasındaki bağlantıların düzeyi ile ilgili işleyiş sorunlarından bahsetmiştir.

Eşlik derslerini yürüten öğretim elemanlarından kaynaklanan bir diğer sorun da ders içeriklerinde teorik bilgilere fazlaca yer verirken uygulamaya yönelik çalışmaların daha kısıtlı düzeyde yapılmasıdır. Çevik ve Güven (2011), müzik öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalarında, öğretmenlerin lisans eğitimleri boyunca piyano/ orgda eşlik yapabilmeye yönelik çalışmalar yaptıklarını belirttiklerini ancak, bu çalışmaların süresinin yeterli olmadığını, teorik çalışmaların yanında uygulamalı çalışmalara daha çok yer verilmesi gerektiği yönündeki görüşlerini vurgulamıştır. Çevik (2011), müzik öğretmeni adaylarının ileriki meslek yaşantılarında okul şarkılarına daha seri bir şekilde eşlik yazabilme-çalışabilme becerilerinin geliştirilmesine yönelik bol uygulamalara ağırlık verilmesi yönündeki beklentilerini ayrıca deşifre yapabilme yetilerinin kazanılmasına yönelik çalışmaların artırılmasının gerekliliğini ifade etmiştir.

3.2. Lisans Öğretim Programından Kaynaklı Sorunlar

Araştırma kapsamında derlenen çalışmaların tamamında lisans öğretim programından kaynaklı sorunlara dikkat çekilmiştir ve lisans öğretim programından kaynaklı sorunların temel olarak programda eşlik derslerine ayrılan süre, eşlik derslerinin içerikleri ve uygulanma şekli ile ilgili olduğu göze çarpmaktadır. "Müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik alanında yaşadığı problemler, verilen eşlik eğitiminin süre, hedef, içerik, yöntem ve değerlendirme boyutlarındaki aksaklıklarından kaynaklanabilir" (Piji Küçük, 2007).

Batıbay ve Aydınoglu (2006), eşlik çalma dersinin üçüncü sınıf birinci dönemden itibaren yer almasının uygun bulduklarını ancak dersin haftada bir saat olması ve bir dönem olmasını yeterli görmediklerini, en az iki dönem olması gerektiğini ve öğrencilerin seviyelerine göre seçmeli olarak dört veya altı döneme kadar uzatılması gerektiğini belirtmişlerdir. Dağdeviren (2006), dersin bir dönem verilmesi ve süresinin haftada bir ders saati olmasının müzik öğretmeni bölümü öğrencilerinin bu konu üzerinde hâkimiyetlerini ve yetkinliklerini sınırladığını, bu bir ders saati içerisinde hazır eşliklerin çalınması, bu eşliklerin analizi, akor yapılanmaları, eşlik modelleri, armonik yaklaşımların vurgulanması gerektiğini ifade etmiştir. Programda eşlik derslerine ayrılan sürenin oldukça yetersiz olması ve en az dört döneme kadar artırılması gerekliliği bir çok araştırmada önemle vurgulanmıştır (Çevik, 2011, Çevik ve Güven, 2011, Piji Küçük, 2014, Piji Küçük, 2015 ve Gün ve Demirtaş 2015).

Yayımlanan araştırmalara göre üzerinde durulan bir diğer konu da eşlik derslerinin içeriğidir. Tecimer Kasap (2005), müzik öğretmeni yetiştiren kurumlardaki piyano programları daha çok teknik ve performans becerilerin müzik öğretmeni adaylarına öğretimini hedeflediğini ancak, bu kurumlardaki piyano eğitiminin amacı piyanist yetiştirmek değil, müzik sınıflarında piyanoyu daha etkili bir şekilde kullanabilen öğretmenler yetiştirmek olması gerektiğini belirterek, çökseslendirme çalışmaları için piyano dersleri ile müzik teorisi ders programları birbirini destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesinin gerekliliğini ifade etmiştir. Bilgin de (2006), Türkiye şartları göz önüne alınarak, nasıl bir müzik öğretmeni yetiştirileceği, bunların nasıl bilgilerle donatılacağı daha gerçekçi biçimde saptanmalı, müzik öğretmeni adaylarının eğitimi sürecinde iç içe olduğu derslerin her yönüyle "müzik öğretmeni mesleğinin gerektirdiği kapsam, düzey ve nitelikte" olması gerektiği temel ilkesinden yola çıkılmalı ve müzik öğretmeni adayları okul şarkılarının piyano ile eşliklenmesinde izlenmesi gereken yöntem ve basamaklar konusunda bilgilendirilmelidir görüşünü belirtmiştir.

Sönmezöz (2006) müzik öğretmeni adaylarının eşlik öğretim derslerini, eşlik davranışları kazandırma bakımından etkin bulmadığını ve hedeflenen davranışlar açısından dersi yeterli görmediğini tespit etmiş ve ders içeriklerinin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Dağdeviren (2006), doğaçlama eşliğin öğretilebilmesi için şarkı belirlenip akorlar tablosu çıkartılıp, uygun akorların tartışılarak seçilip, uygun eşlik modeliyle armonik kurallar dâhilinde birleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Jelen (2013), araştırmasında ders programındaki olması gereken içerik değişikliğini daha çok eşlik yapmaya ağırlık verilmeli, doğaçlama eşlik yapmaya ağırlık verilmeli ve okul şarkılarını ve marşları çalarak söylemeye ağırlık verilmeli ifadeleriyle açıklamıştır. Gün ve Demirtaş (2015), eşlik derslerinin hedef ve içerik bakımından tekrar gözden geçirilmesinde fayda olduğu düşünmektedir. Yücetoker (2015), bir sonraki öğretim programında eşlik yazma çalışmalarına daha çok yer verilmesi gerekliliğini vurgularken Özalp ve Özdemir (2015), müzik öğretmenliği çerçeve programında yer alan Armoni- Kontrpuan Eşlik dersleri ve Eşlik Çalma derslerinde akor şifreleri ile eşlik yazma ve çalma becerisini geliştirebilecek kazanımların ders içeriklerine eklenmesinin müzik öğretmeni adaylarının karşılaştığı sorunlardan birisi olan deşifre eşlik yapabilme becerilerine katkı sağlayacağı düşünmektedir.

Lisans öğretim programının piyano ile eşlik yapabilme becerisi bakımından bir başka aksayan yönü olan işlevselliği göz önüne alındığında Piji Küçük (2015), müzik öğretmenliği öğrencilerinin piyano eşliğine ilişkin özyeterlik algılarının beklenen düzeye ulaşmasına yönelik, bu alanı destekleyen derslerin işlevsellik düzeylerinin araştırılmasını önermektedir. Bu bağlamda Sönmezöz (2006), Piji Küçük (2014) ve Gün ve Demirtaş (2015) eşlik çalma dersinin toplu olarak işlenmesinin dezavantajlarına dikkat çekerek dersin çalgı dersleri gibi bireysel olarak yürütülmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında yer alan piyano ile eşlik yapabilme becerisine yönelik derslerin istenilen kazanımlara ulaşılmasında yaşanan sorunların ortaya konması amacı ile yapılan sistematik derleme çalışmasında ilgili literatür taranarak, bu konuda yayımlanmış on dört araştırmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan araştırmalarda yaşanan sorunlar “öğrenci ve öğretim elemanlarından kaynaklı sorunlar” ve lisans öğretim programından kaynaklı sorunlar” olmak üzere iki başlıkta irdelenmiştir.

Öğrencilerden kaynaklanan sorunlar incelendiğinde özyeterlik algılarının düşüklüğü dikkat çekmektedir. Bunun nedenleri ise öğretim programının içerik olarak okul öncesi müzik eğitiminden başlayarak akademisyenliğe kadar geniş bir yelpazede ders içeriğine sahip olması ve bu nedenle öğrencilerin meslek seçiminde yaşadıkları kararsızlıklar, öğrenme kaygısı geri planda kalarak not veya dersi geçme odaklı çalışmaları, derslere karşı ilgisizlik ve piyano ile eşlik çalışmalarına yönelik kaynak kitapların göz ardı edilmesi olarak tespit edilmiştir. Öğretim elemanı kaynaklı sorunlara bakıldığında ise en temelde ilgili derslerin içeriğinin oluşturulurken okul şarkılarının ihmal edilmesi olduğu görülmektedir. Özellikle piyano derslerinde eşlik konusunun ihmal edildiği ve solo piyanist yetiştirmeye yönelik bir içerik oluşturulduğu sıklıkla ifade edilmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının eşlik yapabilme becerisine yönelik dersler arasında gerekli ilişkiyi kurmaması ve bu dersler arasında aşamalı olacak şekilde ders içerikleri oluşturulmaması yaşanan problemlerin önemli bir nedeni olarak ortaya çıkmıştır. Ders içeriklerinde teorik bilgilere uygulamalı çalışmalara göre daha çok yer verilmesi de bu sorunların arasında yer almaktadır.

Lisans öğretim programı bakımından eşlik yapabilme becerisine yönelik sorunlar ele alındığında ise en çok üzerinde durulan sorunun eşlik derslerine ayrılan süre olduğu tespit edilmiştir. Bu derslerin haftalık ders saatinin ve programdaki kredi ağırlığının uygulamaya yönelik olarak artırılması gerekliliği bir çok araştırmada vurgulanmıştır. Ayrıca araştırmalarda, ders içeriklerinin de okul şarkılarına eşlik yapabilme konusunda yetersiz olduğu belirtilerek bu içeriklerin yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi gerektiği saptanmıştır. Buna ek olarak araştırmacılar dersin işleniş ile ilgili toplu derslerde uygulamalı çalışmalara her öğrenci için yeterince vakit ayıramadığı bu nedenle de derslerin bireysel olarak işlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Elde edilen sonuçlara yönelik olarak;

- Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programının ders çeşitliliğinin mesleki alan hedef odaklı olarak yeniden yapılandırılması, öğrencilerin tercihlerine göre Okul Öncesi Müzik Eğitimi, İlkokul ve Orta Okul Müzik Eğitimi ve Mesleki Müzik Eğitimi olarak en az üç farklı alana ayrılarak tekrar düzenlenmesinin öğrencilerin özyeterlik algılarında olumlu yönde farklılık sağlayacağı, öğrenme odaklı çalışmaya daha istekli olacakları ve derslere karşı olan ilgisizlik sorununa yardımcı olacağı düşünülmektedir.

- Eşlik alanı uzmanlarının bu alanda daha çok kaynak olacak kitaplar yayınlaması ve eşlikli okul şarkıları dağarcığının genişletilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

•Piyano dersleri başta olmak üzere eşlik yapabilme becerisine yönelik ders içeriklerinin okul şarkılarına eşlik çalma ve oluşturma odaklı olarak yeniden gözden geçirilmesi, öğretim elemanlarının da ders içeriklerinde eşlik çalışmalarına uygulamalı olarak daha çok yer vermesinin müzik öğretmenleri ve müzik öğretmeni adaylarının piyano ile eşlik yapabilme becerisi alanında başarılarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

•Öğretim elemanlarının, müzik öğretmenliği programında verilen piyano eğitimini, öğrencilerin piyano alanında solist olmaları için değil, onların piyanoya yönelik öz-yeterliklerinin artırılıp, piyanoyu daha çok eşlik çalgısı olarak kullanmalarına yönelik alt yapının kazandırılması temel felsefesinden hareketle ele alması, bu sorunların çözümüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

•Müzik Öğretmenliği Lisans Öğretim Programında eşlik yapabilme becerisine yönelik derslerin sayısı ve süre olarak artırılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

•Eşlik yapabilme becerisine yönelik derslerin içeriklerinin yeniden gözden geçirilirken uygulamalı eşlik çalışmalarının daha verimli olarak yapılabilmesi için Eşlik Çalma dersinin çalgı eğitimi dersleri gibi bireysel olarak planlanmasının önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Batıbay D. ve Aydınoglu O. (2006). Müzik Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan “Eşlik (Korepetisyon)” Dersinin Öğrenci Ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 24, 1-26.
- Bilgin, S. (2006). “Müzik Eğitiminde Kullanılan Şarkıların Müzik Öğretmenleri Tarafından Piyanoda Eşliklenmesi”, **Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 26-28 Nisan 2006, 327-334, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik Öğretmeni Adaylarının Eşlik Dersine Bakış Açılımları İle Derste Zorlandıkları Konulara İlişkin Çözüm Önerileri, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, 19/1, 345-360.
- Çevik, D. B. ve Güven, E. (2011). İlköğretim Müzik Öğretmenlerinin Okul Şarkılarına Piyanoda Eşlik Yapabilme Konusuna İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Çalışma, **Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 14/25, 86-98.
- Dağdeviren, M. (2006). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Piyanoda Eşlik Öğretimi”, **Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 26-28 Nisan 2006, s. 311-315, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Demirtaş, S. (2011). İlköğretim 7. Sınıf Müzik Dersinde Şarkıların Piyanoda Eşlikli Öğretiminin Öğrenci Kazanımlarına Etkileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eroğlu, Ö. (2015). Eğitim Fakültesi Mezunu Müzik Öğretmenlerinin Armoni Bilgi ve Becerilerine İlişkin Görüşleri, **Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 4/2, 319-330.
- Gün, E. ve Demirtaş, H. O. (2015). Müzik Öğretmeni Adaylarının Eğitim Müziği Dağarındaki Şarkılara Piyanoda Eşlik Yapabilme Becerileri, **International Journal of Social Science**, 40, 157-165.
- Görsev, A. (2006). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Piyanoda Eşlik Eğitimi, Müzik Teorisi İşitme Eğitimi ve Eşlik (Korepetisyon) Dersleri İle Okul Şarkılarına Doğaçlama Eşlik Yapabilme Becerileri Arasındaki İlişkiler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jelen, B. (2013). Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Piyanoda Eşlik Eğitimi Karşılaşılan Sorunlar, **Rast Müzikoloji Dergisi**, 1/1, 258-285.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik Derleme Metodolojisi: Sistematik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi**, 6/1, 26-33.
- Kardeş, B. (2013). Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı Programlarında Kazandırılan Eşlik Yapabilme Becerisinin Program Hedeflerine Ulaşma Durumu, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özalp, U. ve Özdemir, G. (2015). Deşifre Eşlik Çalışımında Akor Şifrelerinin Kullanımı, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 22, 47-53.
- Piji Küçük, D. (2007). Müzik Öğretmeni Adaylarına Yönelik Piyanoda Eşlik Alanında Yeterlik Algısı Ölçeğinin Geliştirilmesi, **Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Dergisi**, 26/1, 111-132.
- Piji Küçük, D. (2014). Müzik Öğretmeni Adaylarının Bakışı ile Eşlik Çalma Dersinin Değerlendirilmesi, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 29/2, 198-214.
- Piji Küçük, D. (2015). Müzik Öğretmenliği Öğrencilerinin Piyanoda Eşlik Alanındaki Öz Yeterlik Algıları, **The Journal of Academic Social Science**, 3/16, 220-236.
- Sönmezöz, F. (2006). Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Öğrenim Gören Lisans Öğrencilerinin Eşlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, **Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 26-28 Nisan 2006 (s.316-326), Pamukkale Üniversitesi, Denizli.

Tecimer Kasap, B. (2005). İşlevsel Piyano Becerilerinin Müzik Öğretmenleri İçin Önemi, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 25/1, 149-154.

Yücetoker, İ. (2015). The Proposed Model Of Writing With Accompaniment Of Music Education For Students And Its Prospect In Application, **Educational Research and Reviews**, 10/20, 2684-2687.